

“korku ile ümit arasında”
AVRUPA BİRLİĞİ, TÜRKİYE ve DİNÎ
HAYAT

Dr. Mehmet Birekul

k o r k u i l e ü m i t a r a s ı n d a
AVRUPA BİRLİĞİ, TÜRKİYE VE DİNÎ HAYAT

Dr. Mehmet Birekul: 1999 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2002 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Ana Bilim dalında "Sosyolojik Açıdan İlk Dönem İslam Toplumunda Kadın ve Aile" adlı tez ile yüksek lisansını; 2009 yılında "Avrupa Birliği'ne Üyeliğin Türk Toplumunun Dini Hayatına Yansımaları: Gelecekle İlgili Beklentiler" başlıklı tez ile doktorasını tamamladı. Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'nda başta Mesnevi'nin dünya dillerine çevirisi, Konya Ansiklopedisi, Konya Salnameleri olmak üzere birçok projenin editörlüğünü yürüttü. 2010 yılından itibaren İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi DKAB Eğitimi bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapan yazar, evli ve üç çocuk babasıdır. İngilizce ve Arapça bilen yazarın yurt içinde ve dışında yayınlanmış makalelerinin yanısıra basılmış kitapları şunlardır: Peygamber Günlerinde Sosyal Hayat ve Aile (F. M. Yılmaz ile birlikte) 2001, Peygamber Günlerinde Kadın 2004.

korku ile ümit arasında
AVRUPA BİRLİĞİ, TÜRKİYE VE DİNÎ HAYAT

Dr. Mehmet Birekul

Amsterdam, 2011

© Mehmet Birekul

All rights reserved. No part of this work may be reproduced;
any quotations must acknowledge the source.

CIP-GEGEVENS DEN HAAG

Turkevi 2011

Met. Bibliogr,

ISBN/EAN: 978-90-77814-16-1

NUR-code: 133

NUR-Omschrijving: Mens en maatschappij HOGER ONDER-
WIJS

Titel: Avrupa Birliği, Türkiye ve Dinî Hayat

Subtitel: korku ile ümit arasında

Auteur: Mehmet Birekul

Language: Turks

Country: Netherlands

Trefwoord.: Avrupa Birliği, Türkiye, Din

Drukkerij: Erman Ofset, Konya

Uitgeverij Türkevi Productions – Amsterdam

i.s.m. Turkevi Reserach Center

Turkevi Research Centre

Postbus 58070

1040 HB Asmterdam

The Netherlands

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR / 7

TABLOLAR İNDEKSİ / 8

ÖNSÖZ / 13

GİRİŞ: AVRUPA BİRLİĞİ: KORKU VE ÜMİT ARASINDA

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU / 17

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI / 22

3. ARAŞTIRMANIN YAKLAŞIMI, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ / 24

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TARİHÇESİ / 31

2. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURUMLARI / 34

2.1. Bakanlar Konseyi / 34

2.2. Avrupa Komisyonu / 35

2.3. Avrupa Parlamentosu / 36

2.4. Adalet Divanı / 37

2.5. Sayıştay / 37

2.6. Diğer kurumlar ve organlar / 37

2.6.1. Ekonomik ve Sosyal Komite / 37

2.6.2. Bölgeler Komitesi / 38

2.6.3. Avrupa Yatırım Bankası / 38

3. AVRUPA BİRLİĞİNİN GENİŞLEMESİ VE TÜRKİYE- AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ / 39

3.1. Avrupa Birliği Genişleme Süreci / 39

3.2. Türkiye AB İlişkileri / 43

3.2.1. AB-Türkiye İlişkilerinde İlk Gelişmeler / 43

3.2.2. Helsinki Zirvesi (Aralık 1999): Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program / 45

3.2.3. Kopenhag Zirvesi / 45

3.2.4. Siyasi Kriterler - Reform Süreci / 46

3.2.5. AB Komisyonunun 2004 Yılı İlerleme Raporu, Tavsiye Belgesi ve Etki Değerlendirmesi Çalışması / 47

3.2.6. Brüksel Zirvesi (17 Aralık 2004) ve sonrasında gelişmeler / 47

4. AVRUPA BİRLİĞİ VE DİN / 50

4.1. Avrupa Birliği Kimliği / 50

4.1.1 Avrupa ve Kimlik Sorunu / 50

4.1.2. Avrupa Kimliği'nin İki Ana Unsuru / 54

4.1.2.1 Coğrafya Birliği / 54

4.1.2.2. Din Birliği / 56

4.2. Avrupa Birliği'nde Din ve Dinî Yapı / 64

4.2.1. Birliğin Değerleri / 64

4.2.2. Avrupa Birliği Anayasası Taslağı'nda Din İle İlgili Maddeler / 68

4.2.3. Avrupa Birliği'nin Türkiye Algısı / 73

4.2.4. Türkiye'nin Avrupa Birliği Algısı / 78

İKİNCİ BÖLÜM: ALAN ARAŞTIRMASININ BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

1. UYGULAMA / 85

1.1 Alan Araştırması / 85

1.2 Kapsam ve Sınırlılıklar / 85

1.3 Evren ve Örneklem / 86

1.4 Veri Toplama / 91

1.4.1 Anket Formu / 91	
1.4.2 Anketin Uygulanması / 92	
1.4.3 İstatistiksel Analiz / 92	
1.5 Hipotezler / 93	
2. ARAŞTIRMA ALANININ GENEL ÖZELLİKLERİ (KONYA'NIN SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI) / 101	
3. ÖRNEKLEMİN GENEL NİTELİKLERİ / 104	
3.1 Cinsiyet / 104	
3.2. Yaş / 105	
3.3 Öğrenim Düzeyi / 106	
3.4 Medeni Durum / 106	
3.5 Ekonomik Durum / 107	
3.6 Mesleki Durum / 107	
3.7 Örneklemin Kimlik Bilgileri / 109	
3.7.1 Aidiyet / 109	
3.7.2 Dindarlık / 111	
3.7.3 Zihniyet / 114	
4. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNDE AB ALGISI VE BİLGİ DÜZEYİ / 117	
4.1 Avrupa Birliği Bilinci / 117	
4.2. Avrupa Birliği Bilincinin Kaynakları / 120	
4.3. Türk Toplumunun Avrupa Birliği Algısı / 121	
5. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN GENEL TOPLUMSAL YAŞAMIMIZA OLASI ETKİLERİ / 125	
5.1. Avrupa Birliği ve Gündelik Hayatımız / 127	
5.2. Avrupa Birliği ve Çalışma Hayatımız / 140	
5.3. Avrupa Birliği ve Aile Hayatımız / 149	
5.4. Avrupa Birliği ve Milli Kimliğimiz / 155	
6. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNİN DİNİ YAŞAMIMIZA OLASI ETKİLERİ / 171	
6.1. Dindarların Avrupa Birliği'ne Bakışı / 172	
6.2. Avrupa Birliği Üyeliği ve Dini Hak ve Özgürlükler / 177	
6.3. Avrupa Birliği Üyeliği ve Dini Hoşgörü / 186	
6.4. Avrupa Birliği Üyeliği ve Ahlaki Çözülme / 194	
6.5. Avrupa Birliği Üyeliği ve Hristiyanlaşma Eğilimi / 201	
6.6. Avrupa Birliği Üyeliği ve Din Eğitimi / 214	
7. AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİNE BAKIŞI / 223	
7.1 Araştırmaya Katılanların Genel Nitelikleri / 223	
7.2 Avrupa Birliği Algısı ve Bilgi Düzeyi / 225	
7.3 Avrupa Birliği Üyeliğinin Genel Toplumsal Yaşama Olası Etkileri / 229	
7.4. Avrupa Birliği Üyeliğinin Dini Yaşamımıza Olası Etkileri / 238	
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ / 257	
KAYNAKÇA / 265	
EK 1: ANKET FORMU / 283	
EK 2: ANKET UYGULANAN MAHALLELERİN NUFUSLARI VE UYGULANAN ANKET SAYILARI / 293	
EK 3: ÖRNEKLEMDE YER ALAN MAHALLELERİN HANE GELİRİ İSTATİSTİKLERİ / 296	

KISALTMALAR

AAET	:Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'
AB	:Avrupa Birliği
ABGGM	:Avrupa Birliği Genişleme Genel Müdürlüğü
ABGS	:Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
ADNKS	:Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
AIHS	:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKÇT	:Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (European Coal and Steel Community)
AP	:Avrupa Parlamentosu
AT	:Avrupa Topluluğu (European Community)
AYB	:Avrupa Yatırım Bankası
BM	:Birleşmiş Milletler
C.	:Cilt
CEC	:Uzman Piskoposlar Komisyonu
COMECE	:Avrupa Topluluğu Piskoposlar Komisyonu (Commission of the Bishops' Conferences of the European Community)
COREPER	:Daimi Temsilciler Komitesi (Committee of Permanent Representatives)
DB	:Dışişleri Bakanlığı
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	:Dış Ticaret Müsteşarlığı
ESPACES	:Spiritualites, Cultures et Societe en Europe
EU	:European Union
EURATOM	:Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (European Atomic Energy Community)
GATT	:Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması (General Agreement on Tariffs and Trade)
GİDİK	:Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi
GSMH	:Gayrisafi Milli Hâsıla
IFRI	:Fransa Uluslararası İlişkiler Enstitüsü
İKV	:İktisadi Kalkınma Vakfı
İSAM	:İslami Araştırmalar Merkezi
İSAV	:İslami İlimler Araştırma Vakfı
M.Ö.	:Milattan Önce
MDAÜ	:Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri
OCIPE	:Office Catholique d'Information et d'Initiative Pour l'Europe
OECD	:Organization for Economic Cooperation and Development
OGT	:Ortak Gümrük Tarifesi
s.	:Sayfa
ss.	:Sayfadan Sayfaya
t.y.:	:Tarih Yok
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TESEV	:Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
WRR	:Hollanda Kamu Politikaları Bilimsel Kurulu (Wetenschappelijke Raad Voorhet Regeringsbeleid)

TABLÖLAR İNDEKSİ

- Tablo 1:** AB Ülkelerinde Din-Devlet İlişkileri / 63
- Tablo 2:** Örneklem Büyüklükleri / 89
- Tablo 3:** Cinsiyet Dağılımı / 105
- Tablo 4:** Yaş Dağılımı / 105
- Tablo 5:** Öğrenim Düzeyi / 106
- Tablo 6:** Medeni Durum / 106
- Tablo 7:** Aylık Ortalama Gelir / 107
- Tablo 8:** İş-Meslek Durumu / 108
- Tablo 9:** Kimlik olarak kendinizi aşağıdakilerden daha çok hangisiyle tanımlamak istersiniz? / 110
- Tablo 10:** Seçim yapmak zorunda kalsanız hangisini tercih edersiniz? / 110
- Tablo 11:** Dini inançları ve dini ibadetleri yerine getirmek bağlamında kendinizi nasıl tanımlarsınız? / 113
- Tablo 12:** Namazı hangi sıklıkla kılarırsınız? / 113
- Tablo 13:** Konya İli Toplam Geçerli Oyların Siyasi Partilere ve Bağımsız Adaylara Dağılımı (YSK, 2007) / 115
- Tablo 14:** Şayet Türkiye’de yakın zamanda bir genel seçim yapılacak olsa hangi partiye oy vermeyi düşünüyorsunuz? / 115
- Tablo 15:** Avrupa Birliği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? / 118
- Tablo 16:** Türk televizyonlarının, radyo, gazete ve dergilerinin AB konusunda doğru bilgi verdiklerine inanıyor musunuz? / 118
- Tablo 17:** Öğrenim Durumu / Avrupa Birliği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? / 119
- Tablo 18:** AB konusunda sizi aşağıdakilerden en çok kimin bilgilendirmesini istersiniz? / 120
- Tablo 19:** Avrupa Birliği size neyi çağırıyor? / 121
- Tablo 20:** Size göre Avrupa Birliği’ni en iyi tanımlayan ifade aşağıdakilerden hangisidir? / 122
- Tablo 21:** Türk Toplumunun Avrupa Birliği Algısı / 124
- Tablo 22:** Toplumsal kurallara saygı ve riayet artar / 130
- Tablo 23:** İnsana saygı ve insanın değeri artar / 130
- Tablo 24:** Pislik azalır; temizlik artar / 130
- Tablo 25:** Her çeşit hırsızlık, gasp, kapkaç azalır / 131
- Tablo 26:** Sahtekârlık, gösteriş azalır; gerçekçilik artar / 131
- Tablo 27:** Asayiş, huzur, güven artar / 132
- Tablo 28:** İnsanlar arasında güven ve emanete riayet duyguları gelişir / 132
- Tablo 29:** Eğitim Durumu / Toplumsal kurallara saygı ve riayet artar / 133
- Tablo 30:** Eğitim Durumu / İnsana saygı ve insanın değeri artar / 134
- Tablo 31:** Eğitim Durumu / Pislik azalır, temizlik artar / 135
- Tablo 32:** Eğitim Durumu / Her çeşit hırsızlık, gasp, kapkaç azalır / 136
- Tablo 33:** Eğitim Durumu / Sahtekârlık, gösteriş azalır; gerçekçilik artar. / 137
- Tablo 34:** Eğitim Durumu / Asayiş, huzur, güven artar. / 138
- Tablo 35:** Eğitim Durumu / İnsanlar arasında güven ve emanete riayet duyguları gelişir. / 139
- Tablo 36:** Hakka, hukuka saygı, hakseverlik gelişir / 141
- Tablo 37:** Tembellik azalır, gayret ve çalışma artar / 141
- Tablo 38:** Yalan-dolan azalır; doğruluk, dürüstlük artar / 141
- Tablo 39:** Yönetimde düzensizlik, keyfîlik, başıboşluk azalır / 142
- Tablo 40:** Rüşvet, torpil, adam kayırma, iltimas azalır / 143
- Tablo 41:** Eğitim Durumu / Hakka, hukuka saygı, hakseverlik gelişir. / 144
- Tablo 42:** Eğitim Durumu / Tembellik azalır, gayret ve çalışma artar. / 145
- Tablo 43:** Eğitim Durumu / Yalan-dolan azalır; doğruluk, dürüstlük artar. / 146
- Tablo 44:** Eğitim Durumu / Yönetimde düzensizlik, keyfîlik, başıboşluk azalır. / 147
- Tablo 45:** Eğitim Durumu / Rüşvet, torpil, adam kayırma, iltimas azalır. / 148
- Tablo 46:** Kızlarımızı gayri Müslim erkeklerle daha çok evlenir / 150

- Tablo 47:** Erkeklerimiz gayrı Müslim kızlarla daha çok evlenir / 150
- Tablo 48:** Yaşınız / Erkeklerimiz gayrı Müslim kızlarla daha çok evlenir / 151
- Tablo 49:** Yaşınız / Kızlarımız gayrı Müslim erkeklerle daha çok evlenir / 152
- Tablo 50:** Cinsiyetiniz / Erkeklerimiz gayrı Müslim kızlarla daha çok evlenir / 153
- Tablo 51:** Cinsiyetiniz / Kızlarımız gayrı Müslim erkeklerle daha çok evlenir / 153
- Tablo 52:** Anne-babaya, büyüklere saygı azalır / 154
- Tablo 53:** Aile bağlarımız zayıflar, aile yapısı bozulur, parçalanır / 154
- Tablo 54:** Dindarlık / Aile bağlarımız zayıflar, aile yapısı bozulur, parçalanır / 155
- Tablo 55:** Türkiye'deki etnik azınlıklar daha da güçlenir / 159
- Tablo 56:** Siyasi Görüş / Türkiye'deki etnik azınlıklar daha da güçlenir / 160
- Tablo 57:** Türkiye'nin bölünmesine ve parçalanmasına yol açar / 161
- Tablo 58:** Kimlik / Türkiye'nin bölünmesine ve parçalanmasına yol açar / 162
- Tablo 59:** Türkiye ekonomik olarak Avrupa'ya bağımlı hale gelir ve sömürülür / 163
- Tablo 60:** Ekonomik Durum / Türkiye ekonomik olarak Avrupa'ya bağımlı hale gelir ve sömürülür / 165
- Tablo 61:** Türkiye siyasi bağımsızlığını yitirir, Avrupa'nın uydusu haline gelir / 167
- Tablo 62:** Kimlik / Türkiye siyasi bağımsızlığını yitirir, Avrupa'nın uydusu haline gelir / 167
- Tablo 63:** Türkiye'nin milli kimliği zarar görür / 168
- Tablo 64:** Kimlik / Türkiye'nin milli kimliği zarar görür / 169
- Tablo 65:** Dindarlık / Kazandıracakları ve kaybettirecekleri göz önünde bulundurularak, netice olarak (her şeyde rağmen) siz Türkiye'nin AB'ye üye olması gerektiği kanaatinde misiniz? / 173
- Tablo 66:** Namazı Kilma Sıklığı / Avrupa Birliği'ne Bakış / 175
- Tablo 67:** İnanç ve ifade özgürlükleri önündeki engeller kalkar / 178
- Tablo 68:** Dindarlık / İnanç ve ifade özgürlükleri önündeki engeller kalkar. / 179
- Tablo 69:** Askerin siyasetteki ağırlığı azalır. / 181
- Tablo 70:** Laiklik doğru anlamda uygulanmaya başlar ve inananlar üzerindeki baskı azalır. / 182
- Tablo 71:** Dindarlık / Laiklik doğru anlamda uygulanmaya başlar ve inananlar üzerindeki baskı azalır. / 183
- Tablo 72:** İmam hatip liselerinin üniversiteye girişte karşılaştıkları engeller ortadan kalkar / 184
- Tablo 73:** Türkiye'nin AB'ye girmesi, size göre Türkiye'de kamu kurumlarında "Başörtüsü" probleminin çözümü-ne yardımcı olur mu? / 185
- Tablo 74:** Dini yaşam ile ilgili endişeler / 188
- Tablo 75:** Dini inançlar / 189
- Tablo 76:** Türkiye Avrupa Birliği'ne girdiğinde Müslüman bir ailenin çocuğu din değiştirip başka bir dine mensup olmaya karar verse ne düşünürsünüz? / 190
- Tablo 77:** Dindarlık / Türkiye Avrupa Birliği'ne girdiğinde Müslüman bir ailenin çocuğu din değiştirip başka bir dine mensup olmaya karar verse ne düşünürsünüz? / 191
- Tablo 78:** Avrupa Birliği giriş sürecinde ülkemizdeki Cemevlerinin de ibadethane sayılması ve devletten ekonomik destek görmesi gerektiği kanaatinde misiniz? / 194
- Tablo 79:** Domuz eti yiyenler çoğalır ve satışı yayılır / 195
- Tablo 80:** İçki tüketimi artar / 195
- Tablo 81:** Gayrı meşru ilişkiler artar / 196
- Tablo 82:** İffet, namus, hayâ, edep duyguları zayıflar / 197
- Tablo 83:** Kadınlarda tesettürlü giyim azalır, açık saçık giyim çoğalır / 197
- Tablo 84:** Dindarlık / Domuz eti yiyenler çoğalır ve satışı yayılır. / 198
- Tablo 85:** Dindarlık / İçki tüketimi artar. / 199
- Tablo 86:** Dindarlık / Gayrı meşru ilişkiler artar. / 200
- Tablo 87:** Dindarlık / Kadınlarda tesettürlü giyim azalır, açık saçık giyim çoğalır. / 201
- Tablo 88:** Misyonerlik faaliyetleri artar / 203
- Tablo 89:** Müslüman Türklerin Hristiyanlığa ve kiliselere ilgi ve alakaları artar / 203
- Tablo 90:** Kimlik / Müslüman Türklerin Hristiyanlığa ve kiliselere ilgi ve alakaları artar / 204
- Tablo 91:** Türkiye'nin her tarafında hızla kiliseler inşa edilir / 205
- Tablo 92:** Avrupalıların, Türkiye'nin AB'ye üye olabilmesi için Türklerin Müslümanlığı bırakıp Hristiyanlaşmalarını gerektiği şeklinde, psikolojik bir baskı uyguladıklarını düşünüyor musunuz? / 206

Tablo 93: Dindarlık / Avrupalıların, Türkiye'nin AB'ye üye olabilmesi için Türklerin Müslümanlığı bırakıp Hristiyanlaşmaları gerektiği şeklinde, psikolojik bir baskı uyguladıklarını düşünüyor musunuz? / 207

Tablo 94: Size göre Avrupalıların Türkiye'nin AB'ye girmesine karşı olmalarının en önemli nedeni nedir? / 208

Tablo 95: Size göre Türkiye'nin AB'ye üye olması neticesinde, Türklerin Avrupa halkları arasında zamanla eriyip gitmesine, asimile olmasına aşağıdakilerden hangisi daha çok engel olabilir? / 209

Tablo 96: Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda İslamiyet'in Avrupa'da yayılacağına inanıyorum. Çünkü: / 211

Tablo 97: Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda Türkler arasında Hristiyanlığın yayılacağı kanaatindeyim Çünkü: / 212

Tablo 98: Din hakkında bildiklerinizi en çok nereden öğrendiniz? / 214

Tablo 99: Size göre AB sürecinde çocuklarımızın, gençlerimizin dinlerini öğrenmeleri ve dini kimlik oluşturmaları konusunda aşağıdakilerden hangisinin katkısı daha fazla olur? / 215

Tablo 100: Din görevlilerimiz bilgili ve samimi insanlar / 216

Tablo 101: Din görevlilerimiz görevlerini sadece para için yapıyorlar / 216

Tablo 102: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinden önce tüm Türk vatandaşlarının İslamiyet'i daha doğru tanıyabilmeleri için ciddi bir din eğitiminden geçirilmesi gerektiği kanaatinde misiniz? / 219

Tablo 103: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinden önce tüm Türk vatandaşlarının dikkatli olmalarını sağlamak için Hristiyanlık, Kilise ve Hristiyan misyonerliği konularında yeterince bilgilendirilmeleri gerektiği kanaatinde misiniz? / 219

Tablo 104: Avrupa'da yaşayanlar / Kimlik olarak kendinizi aşağıdakilerden daha çok hangisiyle tanımlamak istersiniz? / 224

Tablo 105: Avrupa'da yaşayanlar / Seçim yapmak zorunda kalsanız hangisini tercih edersiniz? / 225

Tablo 106: Avrupa'da Yaşayanlar / Avrupa Birliği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? / 226

Tablo 107: Avrupa'da Yaşayanlar / Türk televizyonlarının, radyo, gazete ve dergilerinin AB konusunda doğru bilgi verdiklerine inanıyor musunuz? / 226

Tablo 108: Avrupa'da Yaşayanlar / AB konusunda sizi aşağıdakilerden en çok kimin bilgilendirmesini isterdiniz? / 227

Tablo 109: Avrupa'da Yaşayanlar / Avrupa Birliği size neyi çağırıyor? / 227

Tablo 110: Avrupa'da Yaşayanlar / Size göre Avrupa Birliği'ni en iyi tanımlayan ifade aşağıdakilerden hangisidir? / 228

Tablo 111: Avrupa'da Yaşayanlar / Toplumsal kurallara saygı ve riayet artar / 229

Tablo 112: Avrupa'da Yaşayanlar / İnsana saygı ve insanın değeri artar / 229

Tablo 113: Avrupa'da Yaşayanlar / Pislik azalır; temizlik artar / 230

Tablo 114: Avrupa'da Yaşayanlar / Her çeşit hırsızlık, gasp, kapkaç azalır / 230

Tablo 115: Avrupa'da Yaşayanlar / Sahtekârlık, gösteriş azalır; gerçekçilik artar / 230

Tablo 116: Avrupa'da Yaşayanlar / Asayiş, huzur, güven artar / 231

Tablo 117: Avrupa'da Yaşayanlar / İnsanlar arasında güven ve emanete riayet duyguları gelişir / 231

Tablo 118: Avrupa'da Yaşayanlar / Hakka, hukuka saygı, hakseverlik gelişir / 232

Tablo 119: Avrupa'da Yaşayanlar / Tembellik azalır, gayret ve çalışma artar / 232

Tablo 120: Avrupa'da Yaşayanlar / Yalan-dolan azalır; doğruluk, dürüstlük artar / 259

Tablo 121: Avrupa'da Yaşayanlar / Yönetimde düzensizlik, keyfîlik, başıboşluk azalır / 233

Tablo 122: Avrupa'da Yaşayanlar / Rüşvet, torpil, adam kayırma, iltimas azalır / 233

Tablo 123: Avrupa'da Yaşayanlar / Kızlarımız gayri Müslim erkeklerle daha çok evlenir / 234

Tablo 124: Avrupa'da Yaşayanlar / Erkeklerimiz gayri Müslim kızlarla daha çok evlenir / 234

Tablo 125: Avrupa'da Yaşayanlar / Anne-babaya, büyüklere saygı azalır / 235

Tablo 126: Avrupa'da Yaşayanlar / Aile bağlarımız zayıflar, aile yapısı bozulur, parçalanır / 235

Tablo 127: Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'deki etnik azınlıklar daha da güçlenir / 236

Tablo 128: Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin bölünmesine ve parçalanmasına yol açar / 236

Tablo 129: Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye ekonomik olarak Avrupa'ya bağımlı hale gelir ve sömürülür / 237

Tablo 130: Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye siyasi bağımsızlığını yitirir, Avrupa'nın uydusu haline gelir / 237

Tablo 131: Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin millî kimliği zarar görür / 237

- Tablo 132:** Avrupa'da Yaşayanlar / İnanç ve ifade özgürlükleri önündeki engeller kalkar / 238
- Tablo 133:** Avrupa'da Yaşayanlar / Askerin siyasetteki ağırlığı azalır. / 239
- Tablo 134:** Avrupa'da Yaşayanlar / Laiklik doğru anlamda uygulanmaya başlar ve inananlar üzerindeki baskı azalır. / 239
- Tablo 135:** Avrupa'da Yaşayanlar / İmam hatip liselerinin üniversiteye girişte karşılaştıkları engeller ortadan kalkar / 240
- Tablo 136:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin AB'ye girmesi, size göre Türkiye'de kamu kurumlarında "Başörtüsü" probleminin çözümüne yardımcı olur mu? / 240
- Tablo 137:** Avrupa'da Yaşayanlar / Dini yaşam ile ilgili endişeler / 242
- Tablo 138:** Avrupa'da Yaşayanlar / Dini inançlar / 243
- Tablo 139:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye Avrupa Birliği'ne girdiğinde Müslüman bir ailenin çocuğu din değiştirip başka bir dine mensup olmaya karar verse ne düşünürsünüz? / 244
- Tablo 140:** Avrupa'da Yaşayanlar / Avrupa Birliği giriş sürecinde ülkemizdeki Cemevlerinin de ibadethane sayılması ve devletten ekonomik destek görmesi gerektiği kanaatinde misiniz? / 245
- Tablo 141:** Avrupa'da Yaşayanlar / Domuz eti yiyenler çoğalır ve satışı yayılır / 246
- Tablo 142:** Avrupa'da Yaşayanlar / İçki tüketimi artar / 246
- Tablo 143:** Avrupa'da Yaşayanlar / Gayri meşru ilişkiler artar / 246
- Tablo 144:** Avrupa'da Yaşayanlar / İffet, namus, hayâ, edep duyguları zayıflar / 247
- Tablo 145:** Avrupa'da Yaşayanlar / Kadınlarda tesettürlü giyim azalır, açık saçık giyim çoğalır / 247
- Tablo 146:** Avrupa'da Yaşayanlar / Misyonerlik faaliyetleri artar / 248
- Tablo 147:** Avrupa'da Yaşayanlar / Müslüman Türklerin Hristiyanlığa ve kiliselere ilgi ve alakaları artar / 248
- Tablo 148:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin her tarafında hızla kiliseler inşa edilir / 248
- Tablo 149:** Avrupa'da Yaşayanlar / Avrupalıların, Türkiye'nin AB'ye üye olabilmesi için Türklerin Müslümanlığı bırakıp Hristiyanlaşmaları gerektiği şeklinde, psikolojik bir baskı uyguladıklarını düşünüyor musunuz? / 249
- Tablo 150:** Avrupa'da Yaşayanlar / Size göre Avrupalıların Türkiye'nin AB'ye girmesine karşı olmalarının en önemli nedeni nedir? / 249
- Tablo 151:** Avrupa'da Yaşayanlar / Size göre Türkiye'nin AB'ye üye olması neticesinde, Türklerin Avrupa halkları arasında zamanla eriyip gitmesine, asimile olmasına aşağıdakilerden hangisi daha çok engel olabilir? / 250
- Tablo 152:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda İslamiyet'in Avrupa'da yayılacağına inanıyorum. Çünkü: / 251
- Tablo 153:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda Türkler arasında Hristiyanlığın yayılacağı kanaatindeyim Çünkü: / 252
- Tablo 154:** Avrupa'da Yaşayanlar / Din hakkında bildiklerinizi en çok nereden öğrendiniz? / 253
- Tablo 155:** Avrupa'da Yaşayanlar / Size göre AB sürecinde çocuklarımızın, gençlerimizin dinlerini öğrenmeleri ve dini kimlik oluşturmaları konusunda aşağıdakilerden hangisinin katkısı daha fazla olur? / 253
- Tablo 156:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinden önce tüm Türk vatandaşlarının İslamiyet'i daha doğru tanıyabilmeleri için ciddi bir din eğitiminden geçirilmesi gerektiği kanaatinde misiniz? / 254
- Tablo 157:** Avrupa'da Yaşayanlar / Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinden önce tüm Türk vatandaşlarının dikkatli olmalarını sağlamak için Hristiyanlık, Kilise ve Hristiyan misyonerliği konularında yeterince bilgilendirilmeleri gerektiği kanaatinde misiniz? / 255

ÖNSÖZ

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği ve bu yolda atılması gereken adımlar, gerek AB ülkelerinin ve gerekse Türk halkının önümüzdeki dönemde karşılaştacağı en zorlu sorunlar arasında yer almaktadır. Türkiye'nin tam üyelik perspektifi, Türkiye ile Avrupa arasında, hem resmi, hem özel sektör, hem de sivil toplum kuruluşları ve hatta fertler düzeyinde, şimdiye kadar olandan çok daha derin, farklı, kapsamlı bir diyalog ortamı yaratılması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bu durum karşılıklı tereddütlerin, kuşkuların ve güvensizliklerin üstesinden gelinmesi ve ilişkilerin bir işbirliği ve dayanışma ortamına sokulması, güçlü bir ortaklık ilişkisi kurulmasını da zorunlu hale getirmektedir.

Bu vasatta, "Türk halkı, batılılaşma sürecinin en keskin virajlarından biri olarak kabul edebileceğimiz bu dönüşüm sürecinin neresinde yer almaktadır?" sorusu önem kazanmaktadır. Zira Avrupa Birliği'ne tam üye olma çabaları Türk toplumunun geçmişten süregelen batılılaşma tercihinin günümüzdeki en önemli araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle sürecin Türk toplumunun sosyal hayatına paralel olarak dini hayatında ne gibi değişimleri gündeme getireceği de merak konusudur.

Bu hareket noktasından yola çıkan çalışma, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın genel tasarımı ile ilgili bilgi verildikten sonra Avrupa Birliği'nin tarihçesi, kurumları, genişleme süreci ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ile ilgili temel bilgiler sunulmuştur. Akabinde Avrupa Birliği'nin kimlik sorunsalı bağlamında din olgusu çözümlenmeye çalışılmış ve Avrupa Birliği'nde kurumsal anlamda ve sosyal hayatta din ve dini yapı irdelenmiştir. Son olarak bu bölümde Türkiye ve Avrupa Birliği ülkeleri açısından karşılıklı algıların tespitine ve nedenlerine dair çıkarımlarda bulunulmuştur.

Alan araştırmasını ihtiva eden ikinci bölümde çalışmanın kapsamı ve sınırlılıkları, evren ve örneklemi, varsayımları, veri işleme yöntemleri ile bilgiler verilmiş, ardından araştırma alanını oluşturan Konya şehrinin sosyo-kültürel yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Örneklemin genel niteliklerinin açıklandığı bölümün akabinde alan araştırmasının bulgularının değerlendirilmesine geçilmiştir. Üç temel araştırma probleminin şekillendirdiği bu bölümde, sırasıyla Avrupa Birliği üyelik sürecinde Türk toplumunun AB algısı, bu sürecin muhtemel bir üyelikle tamamlanması halinde toplumsal hayatımıza olası etkileri ve dini hayatımızda ortaya çıkacak muhtemel değişimler istatistikî verilerle irdelenmiştir. Araştırmanın sonuçları ise değerlendirme bölümünde paylaşılmıştır.

Elbette çalışma boyunca birçok problemle karşılaşmış ve bu problemlerin aşılmasında birçok kişinin yardımları dokunmuştur. Bu anlamda çalışmanın her aşamasında akademik bir forma kavuşturulmasında yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Bünyamin Solmaz beye, çalışmamı başından itibaren takip ederek, araştırmaya yol haritası çizen değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt, Prof. Dr. Yasin Aktay ve Prof. Dr. Naim Şahin beylere, zaman zaman önerilerine başvurduğum ve çalışmaya ağıllar sağlayan Prof. Dr. Talip Küçükcan ve Drs. Veyis Güngör beylere, anketlerin uygulanmasında titizlikle davranan Sosyolog Ersin Öztürk beye, bu uzun soluklu çalışmanın yoruculuğuna benimle birlikte katlanan eşim Fatma hanıma ve oğlum Muhammed Kerem'e, eserin basımı konusunda özveri ile hareket eden Türker Research Centre yetkililerine ve burada anamadığım/unuttuğum herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmanın Din Sosyolojisi alanında bir boşluğu doldururken, gelecek yapılacak bu tür çalışmalara da ışık tutmasını umut ediyorum.

Metmet Birekul
Konya / 2009